

Основни класификации и география на нашето земеделско стопанство

Classifications fondamentales et géographie de notre économie agricole

Много важно е за всеки, който би искал да проучи особеностите на българското земеделско стопанство, преди всичко да си уясни, дали понятието „българско земеделско стопанство“ обхваща само един единен комплекс явления, или пък е понятие сложно, обхващащо няколко комплекса явления. От пръв поглед, така поставеният предварителен въпрос може на някои да се покаже неумъстен, а за други, изглежда, се нуждае от съответна мотивировка. Това е тъй, защото всеки, който пристъпва да изучи особеностите на българското земеделско стопанство, обикновено е пристъпвал и пристъпва като към едно единно и определено явление, адекватно покриващо се с съответното понятие за българското земеделско стопанство. Тъй гледахме на въпроса по-рано и ние, защото всички статистически изследвания на официалната българска статистика до преброяването в 1926 г. се отнасяха към българското земеделско стопанство като към едно а priori хомогенно явление. Наистина, още в анкетата от 1908 год. има няколко селски околии, чието земеделско стопанство е проучено отделно от земеделското стопанство на едноимените градски околии. Но понеже, от една страна, броят на такива селски околии, диференцирани от едноимените им градски, бѣ малък, а от друга страна, понеже такива райони рѣзко се отличаваха от районите с паралелно градско и селско земеделско стопанство, тъй като това бѣха все райони, в които влизаха най-големите български градове, то всичко това не ни даваше възможност да направим обобщителни заключения специално за градското земеделско стопанство. Това не можехме тогава да направим, защото трѣбваше да се осланяме на материал от твърде малък брой околии, и при това околии, принципно отличаващи се от общата маса други български райони.

Съвсем иначе е поставен този въпрос сега, след преброяването в 1926 г. Новото по принцип в изследването на земеделското стопанство в 1926 год. бѣ това, че

въ тази година се изследваха по отделно селското и градското земеделски стопанства. И нека още в самото начало подчертаем, че ние съ радост посрещнахме това нововъведение, защото то даде възможност на официалната ни статистика да пожъне плодотворни резултати.

Само при такова едно раздѣлно проучване на селското и на градското земеделско стопанство ще успѣем да доловим специфичните особености на българското земеделско стопанство въобще и ще успѣем да определим характерните черти по отделно за всеки тип земеделско стопанство в България, ако само има, разбира се, такива отделни типове, или пък ще трѣбва да дойдем до противоположното заключение, а именно, че градските и селските земеделски стопанства у нас сж, въ сжщност, принципно, едно и сжщо явление.

Дали ще дойдем до едното или другото заключение, т. е. дали ще трѣбва да признаем, че има самостоятелни типове земеделски стопанства там, гдето до сега ние виждахме само един комплекс от селско-стопанствени явления, или пък обратно: може би ще трѣбва да потвърдим предишните си представи по този въпрос, това въ сжщност е все едно, защото и въ двата случаи ще обогатим познанията си и, вмѣсто на априорни съображения, от сега нататък знанията ни по въпроса ще се осланят на здравата основа на емпирически проверени знания за фактите.

Първото осветление по въпроса за градските земеделски стопанства и отношението им към селските ни дава таблица № 1, помѣстена на страница 323.

От дадената таблица, преди всичко, личи, че градските земеделски стопанства обхващат една повърхнина от 2,516,056.5 декари, разпредѣлени между 68,956 земеделци стопани, или, съ други думи, че 5.93% от всичката земя на земеделските стопанства и 10.49% от цѣлия брой на стопаните земеделци се отнася към категорията градски земеделски